

ПРИЛОЗИ

37(497.11):929 Коларац И. М.
061.27-051(497.11)"18"
<https://doi.org/10.18485/kij.2022.69.2.5>

ВЕЉКО Ж. БРБОРИЋ*

Универзитет у Београду
Филолошки факултет

Оригинални научни рад

Примљен: 31.10.2022.

Прихваћен: 21.11.2022.

ТЕСТАМЕНТАРНО ЗАВЕШТАЊЕ ИЛИЈЕ М. КОЛАРЦА О СРПСКОМ ЈЕЗИКУ И КЊИЖЕВНОСТИ

У прилогу се говори о односу Илије Милосављевића Коларца према култури, односно о његовом односу према српском језику и књижевности. Илија М. Коларац је још за живота помагао штампање књижевних дела и основао књижевни фонд под својим именом. Његова тестаментарна жеља је била да се од његове заоставшине направе два фонда, и то *Књижевни фонд Илије Милосављевића Коларца* и *Фонд за подизање српског универзитета*. Цитираћемо и коментарисати делове његовог „завештања”, оне који се односе на српски језик и књижевност.

Кључне речи: Илија Милосављевић Коларац, српски језик, ћирилица, књижевност, књижевни фонд, задужбинарство.

* brboricv@fil.bg.ac.rs

Увод

Илија Милосављевић Коларац важна је личност српске историје деветнаестог века, а његова задужбина важно је место на културној мапи Београда и Србије. Коларац је преминуо 1878. године, а Задужбина и данас обавља мисију, или део мисије, коју је задужбинар осмислио и нараштајима оставио. После задужбинаревог смрти, посебно у првим деценијама двадесетог века, када је и направљено здање Коларчеве задужбине, Александар Белић је био најзаслужнији и најангажованији Србин који се старао да се тестаментарна жеља задужбинара оствари – да се зграда Задужбина направи и да њени програми и садржаји буду у складу са вољом и жељом задужбинара.¹ А времена су била таква да то није било лако учинити. После Коларчеве смрти прво су постојали проблеми са тестаментом, који је годинама оспораван, а потом су уследили балкански ратови и Први светски рат, што је умногоме утицало и на рад и на континуитет рада ове вредне и значајне Задужбине, која се већ девет деценија налази на Студентском тргу, уз ректорат Универзитета у Београду, Српску академију наука и уметности, значајне факултете, али и бројне друге културне установе и важне институције.

На отварању здања Коларчеве задужбине 1932. године А. Белић је рекао: „Ретко који народ има сразмерно толико добротвора као наш. Некада су зидали цркве, болнице и манастире, којима се ми и данас дичимо као тековинама наше културе; а данас они помажу различитим културним и научним установама или их и сами подижу. (...) Па и ова, велика Коларчева задужбина није ништа друго до илустрација тих патријархалних осећања према народу и оне служе народним интересима која је тако дубоко усађена у народној свести правих претставника нашег народа” (Белић 1932: 5).

Данас сетно и поучно звучи да су некада наши богаташи остављали задужбине, а тужна је истина да су оне после Другог светског рата великим делом нестале и уништене, да су многе потпуно заборављене, а да само нека здања подсећају да смо их имали и да данас не постоје. Могли бисмо се запитати шта раде српски богаташи на почетку XXI века, шта ће бити њихове задужбине и шта ће они оставити будућим генерацијама, овог века и наредних векова. Ко ће њих помињати када прође која деценија. Од смрти Коларца прошле су већ 144 године, а његова Задужбина и даље траје и, ако буде среће, може бити само још сјајнија, још моћнија и још значајнија по културним садржајима и мисији.

У овом прилогу донећемо неколико цитата који ће додатно посведочити о односу Илије Милосављевића Коларца према култури док је био међу живима, али и о његовој свести и завештању да стечено богатство остави српском народу и његовој култури, тј. новим нараштајима. Оваквих примера било је још, јер су

¹ Коларац је преминуо 1878. године, а зграда Коларчевог народног универзитета завршена је тек 1932. Ово делује помало нестварно, али и сведочи о томе како турбулентна времена – балкански ратови, Први светски рат и стварање нове државе – нису „обезвредила и уништила” новац и иметак који је Коларац оставио за изградњу зграда универзитета.

имућни трговци свој „иметак” после смрти завештавали, врло често, образовању и култури.²

Илија Милосављевић Коларац

Коларац је био један од најбогатијих Срба свога времена. Рођен је око 1800. године, а преминуо је 1878. године. Зграда Задужбине у данашњем облику завршена је 1932, после 54 године, и ево је већ девет деценија у мисији коју јој је одредио задужбинар. Можда је својеврсно чудо то што је преживела цео двадесети век. Ваљда њен опстанак и функционисање никада више неће бити упитни.

О Илији Милосављевићу Коларцу данас се мало зна, а ми смо проверили какав је његов „статус” у пет референтних енциклопедија, оних које најчешће консултујемо. У *Енциклопедији српског народа* (Завод за уџбенике, 2008), која има скоро 1300 страна, Коларац је добио прилично скромну одредницу: „Милосављевић, Илија Коларац (Колари, Смедерево, 1800 – Београд, 1878), трговац, добротвор. Од ране младости посветио се трговини, прво као трговачки помоћник, а од 1827. самостално тргује житом и свињама. Највећи део радног века провео је у Панчеву, одакле је 1856. прешао у Београд. Био је један од највећих добротвора. Оснивач је истоименог књижевног фонда, а своју имовину завештао је оснивању универзитета, који и данас делује” (ЕЧН 2008: 657).³ У Бигзовој *Популарној енциклопедији* из 1976, а и она има више од 1200 страна, о Коларцу нема ни помена. У знатно старијој енциклопедији – *Народна енциклопедија српско-хрватско-словеначка* Станоја Станојевића налазимо кратку одредницу о Коларцу: „Коларац (Милосављевић) Илија, народни добротвор. (Око 1800, Колари, смедеревски округ – 6/10 1878, Београд). Бавио се трговином и стекао је веома леп иметак. За живота 15/6 1861, основао је књижевни фонд, да се са 100 дуката годишње награђује књига, коју један одбор препоручи као најбољу. 25/6 1877 својим тестаментом одредио је цело своје имање: 1. за подизање српског Универзитета, 2. за помагање српске књижевности. Из његове задужбине издато је и помогнуто до 1914. око 120 српских књига” (Станојевић 2000: 340). *Мала енциклопедија Просвете* из 1968. године има о њему само једну реченицу: „Коларац Милосављевић Илија (око 1800–1878), трговац; своје имање оставио је за подизање универзитета и помагање књижевности; из његове задужбине

² Тако је Миша Анастасијевић оставио зграду у којој је и данас седиште Универзитета у Београду, Лука Пеловић Требињац је оставио велико богатство Универзитету у Београду. Задужбина и задужбинара је било много, али их је власт после Другог светског рата или угасила или обесмислила. Једна од ретких задужбина које је настала у деветнаестом веку, прегрмела цео двадесети век и данас постоји и ради јесте Задужбина Илије Милосављевића Коларца.

³ Необично изгледа да се у *Енциклопедији српског народа* налазе подаци о осам личности које носе презиме Милосављевић, а да је најмање података о Коларцу. Ево тих имена: Милосављевић Драгољуб Гула, Милосављевић Илија Коларац, Милосављевић Миодраг, Милосављевић Петар, Милосављевић Предраг Пеђа, Милосављевић Степа Банабак, Милосављевић Стеван, Милосављевић Томица.

издат је већи број књига и подигнут Коларчев народни универзитет у Београду” (МЕР 1968: 840). Помало невероватно, али највише простора Коларац је добио у, истина најобимнијој, загребачкој *Енциклопедији Југославије*: „Kolarac, Ilija Milosavljević, trgovac (Kolari, smederevski okrug, 1800–Beograd, 6 X 1878). God. 1827, zbog sukoba sa knezom Milošem, prelazi u Pančevo, gde nastavlja da se bavi trgovinom. Za dvadeset osmogodišnjeg boravka u Vojvodini pomagao je mnoge kulturne akcije u Srbiji. Vrativši se u Beograd 1856, bio je savetnik Mihaila Obrenovića u rešavanju finansijskih pitanja. Znatne sume davao je za štampanje knjiga i časopisa, školovanje đaka i dr. u Srbiji i Vojvodini. Protivnik namesničkog režima, član levog krila Konzervativne stranke, osniva Konzervativni klub, tajno pomaže akcije Petra Mrkonjića u Bosansko-hercegovačkom ustanku (1875) i ukazuje gostoprimstvo u svojoj kući knezu Pavlu prilikom njegovih ilegalnih bavljenja u Beogradu. Zbog svega toga je posle Topolske bune (1877) bio osuđen na tamnicu, što je ubrzalo njegovu smrt. Testamentom ostavlja celokupan svoj imetak u vrednosti od 727.000 zlatnih dinara za osnivanje Univerziteta (v. Kolarčev narodni univerzitet) (EJ 1962: 289, књига 5)”

Ово подсећање на „статус” Илије Милосављевића Коларца у нашим енциклопедијама сведочи о томе како су се потомци великих задужбинара односили према њима. Није наш задатак да се посебно бавимо овим енциклопедијама, али не можемо да се не запитамо колико тамо има безначајних појединаца и података о њиховом животу без дела и како је могуће да се значајним личностима попут Коларца посвети мало пажње или да остане без одреднице (помена). Највише речи и највише простора Коларац је добио у енциклопедији Станоја Станојевића, која је штампана крајем треће деценије двадесетог века, још док зграда задужбине није ни била изграђена, и у Енциклопедији Југославије, штампаној у Загребу. Мање простора добио је у енциклопедијама које су настале у Србији, после Другог светског рата. Разуме се да Коларац није једини са оваквим статусом и да сличних случајева има много. Срећна је околност да је *Коларчев Одбор*, петнаестак година после његове смрти, 1894. године, на предлог Стојана Новаковића донео одлуку да се напише Коларчева биографија. Биографија под насловом *Илија М. Коларац – добротвор српске просвете*, аутора Милана Ђ. Милићевића, објављена је 1896. године. У тој књизи посебно поглавље, четврто, носи наслов *Илија М. Коларац и књижевност, просвета*, с пет поднаслова (одељака), на четардесетак страна текста: 1. *Општа пажња према српској књижевности*, 2. *Правна Академија у Новом Саду*,⁴ 3. *Првобитни књижевни фонд*, 4. *Последња воља*, 5. *После смрти* (Милићевић 1896: 67–108).

Тако сазнајемо да је Коларац још 1854. у своје име и име супруге Синђелије дао новац и постао члан Матице српске, да је дао новац да се преведе роман Александра Диме *Гроф од Монте Христа* и да се одштампа у Бечу (1856) те да је, према неким сведочанствима, редовно давао новац за потпору српске

⁴ На годишњици Матице српске 1861. године славила се *Стогодишњица Саве Текелије*, који је био велики добротвор. Светозар Милетић је предложио да се оснује *Српска правна академија у Новом Саду*, а међу првим приложницима био је Коларац (приложио је 400 дуката); Матица српска је дуго водила ту задужбину (Милићевић 1896: 71).

књижевности. Коначно и за наш прилог веома је значајно то што се Коларац при дефинитивном пресељењу (повратку) из Панчева у Београд спријатељио са Костом Цукићем и решио „да српској књизи створи врело сталне, колико толике, потпоре” (Милићевић 1896: 74). Дакле, реч је о средини деветнаестог века, времену када у Србији још нема озбиљне културе, нема књига, а нема ни потпуног прихватања реформе Вука Стефановића Караџића.

Стварање књижевног фонда

Наставивши се поново у Београду (1856. године), Коларац је обзнанио идеју да оснује књижевни фонд и да имање завешта српском народу, прецизније – српској просвети.⁵ „Илија М. Коларац био је, још за млађих својих година, одушевљен за сваки српски напредак, а нарочито је миловао да српска књига цвета, и да се шири по народу” (Милићевић 1896: 69). И пре овога периода Коларац је често материјално помагао књижевницима и преводиоцима при штампању књижевних дела. Тако је на Видовдан 1861. године упутио писмо „изабраној господи” (Панти Јовановићу, Емилијану Јосимовићу, Милоју Лешјанину, Димитрију Матићу, Љубомиру П. Ненадовићу, Јосифу Панчићу и Кости Цукићу). У том писму стоји: „Ја сам се решио да од мојих прихода, докле живим, издајем по сто дуката ћесарских годишње на потпору наше књижевности у жељи: да се у српској омладини и народу пробуде и утврде чувства честности и родољубија, и да се развију разна полезна знања” (Милићевић 1896: 74–75). Ово је била, што се даље из дописа види, молба „изабраној господи”, којој је писмо упућено, да направи правила по којима ће фонд радити, како ће награде делити и да се све то „обзнањује” у новинама. После неколико месеци (22. октобра 1861) направљен је **Одбор** (његов председник је био Коста Цукић, а деловођа Љубомир П. Ненадовић). Урађена су **Правила** по којима ће **Одбор** радити. У **Правилима**, која имају десет кратких и јасних чланова, стоји да је званични назив *Фонд Илије М. Коларца* (Милићевић 1896: 75–76). Члан шест **Правила** гласи: „Сва на српском језику књижевна дела, која часност, родољубије и полезна знања у народу распростиру, из ових новаца могу бити награђена” (Милићевић 1896: 76). Цукић је на челу Фонда био до 1869, када је службено отишао у Букурешт, а за председника је тада изабран Димитрије Матић, који је остао на челу Фонда до 1874. године. Јасно је из списка **Одбора** да је фонд помагао и „издавање позоришних дела” и штампање дела *Историја једне свеће* Лазе Лазаревића, али и Софоклове *Антигоне*, Хеклове *Историје постања* и других дела домаће и преводне књижевности. Ако се има на уму о којем времену је реч, каква је била важност књиге и какве су културне прилике биле у то време у Србији, онда је више него јасно колико је важна културна мисија И. М. Коларца. Последњих година живота Коларац је био у немилости тадашњег режима: „Догађаји у 1875,

⁵ У литератури се може наћи податак да то је урадио пријатељујући са Костом Цукићем, „који га је у тим родољубивим намерама свакад утврђивао и соколио” (Милићевић 1896: 74).

76 и 77 години, и особито несрећа у коју је запао пок. Коларац у 1878 години, учинили су, да се првобитни Књижевни Одбор Коларчев после 2 јула 1874 није више састајао, и да је престао дејствовати” (Милићевић 1898: 81).⁶ Из тог првобитног књижевног фонда награде (и помоћ за штампање) добила су и ова дела: *Основи Народне Енциклопедије* (1861), *Преводници српске слободе или српски хајдуци* (1862), *Марко Аврелије*, превод Д. Матића (1862), *Историја Француске Револуције*, од Мињеа (1863), *Кавкаски роб*, од Пушкина (1863), *Поука о подизању белих дудова*, превод (1863), *Тарквато Тасо*, од Гетеа (1864), *Купац из Млетака*, превод (1864), *Историја Српске Револуције*, од Ранкеа (1864), *Смрт цара Михаила*, драма (1865), *Наука о васпитању*, од Д. Матића, (1867), *Дуван с погледом на здравље*, превод (1870), *Тумачење природних појава*, превод (1870), *Историја цивилизације у Енглеској*, превод (1870), *Демократија у Америци*, превод (1872), *Народна енциклопедија за свакога*, превод (1872), *Природна историја постања*, од Херкла (1873). И сам увид у наслове показује непроцењиву вредност дела која су, уз помоћ Коларчевог фонда, преведена и/или одштампана важна дела и тиме учињена доступним читаоцима у тадашњој Србији. И поред немилости у коју је запао последњих година живота, Коларац је тестаментом из 1877. године поставио темељ новом књижевном фонду, који носи његово име и будућој задужбини.

Тестамент и тестаментарна жеља⁷

Коларац је 1877, годину дана пре смрти, одредио своју последњу вољу, позвао сведоке и саопштио им своје завештање: „У име Бога, при здравом разуму и чистој свести, за случај смрти, располажем својим имањем овако” (Милићевић 1896: 86). Ту је у 12 тачака врло прецизно и јасно наведено шта Коларац поседује од покретне и непокретне имовине. Он је „својеручно” написао да је имање искључиво његова својина, да никоме ништа није дужан, а онда је веома прецизно и педантно одредио како да се поступа са његовим целокупним иметком. Лепо звучи Милићевићева реченица у биографији Коларчевој: „Човек већ у годинама, што оно веле, подобан мрети, Коларац је сматрао за дужност и након смрти своје патриотски управљати својим благом, својом тековином” (Милићевић 1896: 83). Чињеница је да је првобитно тестаментом од 2. фебруара 1875. године Коларац имовину (део имовине) био наменио и синовцу Танасију (сину од рођеног брата Мите), али је после смрти синовца Коларац преиначио одлуку. У тестаменту, поред осталог стоји:

⁶ За време Тополске буне (1877), кнез Михаило Обреновић је поред Јеврема Марковића и Адама Чумића у „окове бацио” и Коларца; то је био велики скандал у Србији. Тада је његово здравље озбиљно нарушено и наредне године је преминуо.

⁷ Тестамент је после Коларчеве смрти, јавно отворен и прочитан, али су се одмах јавили протести и тражило се да се тестамент обори, да се Коларчеви фондови униште и да се све преда наследицима, тј. родбини.

„Остављам, или завештавам 10.000 цесарских у злату, и словом говорим, десет хиљада дуката, *Фонду Књижевном*, који постоји од 10 година под мојим именом (Илије Милосављевића Коларца). Тај фонд свагда ће за себе остати, и не сме се ни с којим другим фондом (спајати), нити под другом каквом фирмом или именом, но једино водити као *Фонд Илије Милосављевића Коларца* засебно. Речених десет хиљада дуката имају се дати под интерес на сигурно место: Управи Фондова или Кредитном Заводу, под добро јемство, како би могао трајати докле траје српског народа и Србаља. Од интереса колико износе ових десет хиљада дуката, има се сваке године две стотине дуката задржавати за множење капитала, докле нарасте још десет хиљада дуката, како би био капитал од двадесет хиљада дуката” (Милићевић 1896: 83–84). Дакле, јасна је намера задужбинара и да фонд функционише и да се књиге штампају, али и да се капитал фонда увећава, односно да се удвостручи.

Други део тестаментa односи се на изградњу универзитета, односно зграде у којој ће бити универзитет. И ту је задужбинар био јасан и прецизан, без икаквих недоречености: „Све остало имање, – изузимајући неколико поклона које ћу ниже означити, – завештавам на корист мога народа, и то на овај начин: Да се од свега имања образује фонд, из кога ће се временом имати подићи српски универзитет. Приход од имања овога фонда да се непрестано капиталише дотле, док имање фонда не нарасте толико, да се од прихода тога фонда може подићи и издржавати српски универзитет, па макар то било после моје смрти па 30 и више година. Кад капитал фонда буде толико нарастао, колико је нужно за издржавање универзитета, универзитет ће се подићи без обзира да ли ће тада постојати у Српству универзитет или не” (Милићевић 1896: 88–89).⁸

Нашу пажњу у тестаменту посебно је привукло помињање ћирилице. Данаас се однекуд мисли да су Срби у деветнаестом веку писали само ћирилицом и да је латиница стигла у двадесетом веку, да би у другој половини тога века потпуно потиснула и маргинализовала ћирилицу. Да је ћирилица и тада, на неки начин, претила опасност од латинице може нам послужити или посведочити и помињање основног писма српског језика у Коларчевом тестаменту. Ево те реченице: „Из овога фонда да се награђују добра књижевна дела не само Срба из данашње кнежевине, него добра књижевна дела Срба из свију предела српских, но и то само дела писата ћирилицом” (Милићевић 1896: 88). Ова реченица сведочи и о свести Коларца о јединству српског језичког и културног простора. Он није свој фонд свео на тадашњу државу, већ јасно говори да мисли на „добра књижевна дела Срба из свију предела српских” и то „само дела писата ћирилицом”. Коларац је знао да су Срби добро раздешени и да су под утицајем великих империја, политичко јединство тада није било на видику, Берлински конгрес још није био одржан и тадашња Србија још је била без међународне потврде,

⁸ У тестаменту се наводе и друге појединости, рецимо да се Николи Крстићу, председнику касационог суда преда „брилијантски прстен са плавим смарагдом”, Кости Цукићу, српском посланику у Бечу, „златан сахат са златним ланцем”, али и да његово „сарањивање буде обично” и да се портрети њега и његове супруге „предаду музеуму на чување” (Милићевић 1896: 91).

још није било праве државне самосталности, али је нада постојала. Помињање ћирилице даје нам право да кажемо како је Коларац био визионар и како је, на неки начин, схватао да ће основно српско писмо бити угрожено и да прети опасност да га латиница потисне. Ево и после скоро век и по од овде тврдње Илије Милосављевића Коларца ћирилица се мора штитити и то на различите начине.⁹ Може се ова тврдња Илије Милосављевића Коларца сматрати пророчком, као да је знао шта српску ћирилицу чека и двадесетом веку и са чиме ће ући и у нови (двадесетпрви) век.

Закључак

Не можемо да не искажемо дивљење и захвалност личностима из српске историје који су имали јасну свест о важности културе и образовања. У такве личности, без икакве дилеме, спада и Илија Милосављевић Коларац. И данас његова задужбина сведочи о племенитим намерама задужбинара, остаје важно место на културној мапи Београда и важно место многих културних дешавања српске престонице.

Коларчева свест да се у седмој и осмој деценији деветнаестог века направи књижевни фонд, да се афирмише домаћа и преводна књижевност и да се улаже новац у изабрана (најбоља) дела домаће и европске књижевности и културе јасно показује како се задужбинар односи према књижевности и култури. Свест о потреби постојања универзитета јасно сведочи о томе како се односи према образовању и како је, нема сумње, схватио колики је значај образовања за Србију на крају деветнаестог века. То је свакако потврда да је Коларац добро познавао образовне прилике у Аустрији и Бечу и да је схватио колико је то важно за будућност српске државе и српске нације. Наиме, његова тестаментарна жеља је била јасна: „Основати Српски Универзитет”¹⁰, а захтев је био да се универзитет назове *Университет Илије М. Коларца основан сопственим трудом на корист свога народа*.

Сетно звучи позивање Коларца на „све пределе српске” и помињање ћирилице, тј. бриге за њено очување.

На Коларцу и данас постоји Центар за предавачку делатност, у његовом саставу је Катедра за језик и говор и сваке године се реализују различити циклуси предавања. Постоји и Катедра за књижевност, организују се бројне промоције и многа предавања, посебна и у циклусима, нарочита она од посебне важности за нашу културу.

⁹ Колико је ћирилица угрожена, најбоље сведочи да смо до скоро имали Закон о језику и писму из 1991. године, да је ћирилица маргинализована и запуштена.

¹⁰ На подсећање да за то треба много новца, Коларац је одговорио да то не мора бити брзо и нека прође тридесет и педесет година, јер се „новци брзо множе када се њима паметно и поштено рукује” говори колико је његова одлука била чврста и какву је важност придавао високом образовању, тј. универзитету.

ЛИТЕРАТУРА

Белић 1999: Александар Белић, *Из историје установа (пети том), Изабрана дела Александар Белића*, Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.

ЕЈ 1962: *Enciklopedija Jugoslavije* (knjiga 5), Zagreb: Leksikografski zavod FNRJ.

ЕСН 2008: *Енциклопедија српског народа*, Београд: Завод за уџбенике.

КНУ 1932: *Коларчев народни универзитет – споменица о отварању 19 октобра 1932 у Београду* (репринт, 2007), Београд: библиотека Коларчевог народног универзитета.

МЕР 1968: Мала енциклопедија Просвета (општа енциклопедија), књига 1, Београд: Просвета.

Милићевић 1896: М. Ђ. Милићевић, *Илија М. Коларац – добротвор српске просвете*, Београд: Државна штампарија Краљевине Србије.

Популарна енциклопедија 1976: Београд: Бигз.

Станојевић 2000: Станоје Станојевић, *Народна енциклопедија српско-хрватско-словеначка* (књига II), Сремски Карловци: Издавачка књижарница Зорана Стојановића (фототипско издање, 1826–1829).

Veljko Ž. Brborić

TESTAMENTARY ENDOWMENT OF ILIJA M. KOLARAC OF SERBIAN LANGUAGE AND LITERATURE

Summary

This paper discusses Ilija Milosavljević Kolarac's relationship to culture, that is, his relationship to the Serbian language and literature. During his life Ilija M. Kolarac helped print literary works and created a literary fund under his name. That mission was continued even after his death. His testamentary wish was that his endowment be used to create two different funds, namely *The Ilija Milosavljević Kolarac Literary Fund* and *The Fund for the Establishment of Serbian University*. We will quote and comment on parts of his "endowment", those related to the Serbian language and literature.

Keywords: Ilija Milosavljević Kolarac, Serbian language, Cyrillic, literature, literary fund, endowment.